ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ФИЛОСОФИЯ · 6-ДӘРІС

Бертран Рассел және дескрипциялар теориясы

Дәріскер: Кузембекова Ж.Ж. PhD, қауымдастырылған профессор

НЕГІЗГІ МӘСЕЛЕ

Анықтауыш дескрипция – атау емес, құрылымды пайым

Атау ретінде

Дескрипция объектіге тікелей сілтейді деп қабылданады.

Рассельдің талдауы

Өрнек кванторлар, предикат және бірегейлік шарты арқылы ашылады.

Нәтижесі

Болмысы күмәнді объектілер туралы сөйлемдердің мағынасы түсіндіріледі.

Талдаудың мақсаты — ұғымды, балама позицияны және дәлел түрін бір-бірінен ажырату.

әдіс

Анықтауыш дескрипцияны талдаудың үш қадамы

Философиялық қорытынды тек аудармалық сәйкестіктен туындамайды.

01

Құбылысты анықтау

Ұғым қандай тілдік немесе онтологиялық мәселені түсіндіреді?

02

Баламаға салыстыру

Рассельдік талдау басқа түсіндірмеден қай жерде ерекшеленеді?

03

Дерекпен бағалау

Нақты тілдік материал оның артықшылығы мен шектеуін қалай көрсетеді?

Әдіс ұғымды сипаттаудан бастап, оның қолданыстағы салдарын тексеруге дейін барады.

ЛОГИКАЛЫҚ ТАЛДАУ

Логикалық форма грамматикалық формадан өзгеше

СЫРТҚЫ ҚАБАТ

Грамматикалық форма

Сөйлемнің сөз тәртібін, бастауышын және баяндауышын көрсетеді.

сөйлем қалай құрылған?

талдау

ІШКІ ҚАБАТ

Логикалық форма

Референцияны, ақиқат шарттарын және пайымның құрылымын ашады.

не шартпен ақиқат?

Бірдей грамматикалық үлгі әр контексте әртүрлі теориялық сұрақ тудыруы мүмкін.

ОНТОЛОГИЯЛЫҚ САЛДАР

Экзистенциалдық міндеттеме нені білдіреді?

Дескрипция сөйлемге белгілі бір объектінің өмір сүруін міндетті түрде енгізе ме?

Бірінші сұрақ

Күмәнді немесе жоқ объекті туралы сөйлем қалай мағыналы бола алады?

Екінші сұрақ

Тілдік өрнек пен онтологиялық міндеттемені бір деңгейде қарастыру дұрыс па?

> Рассельдік бағытта мәселе дескрипцияның «затқа атау болуы» емес, пайымның логикалық талдануы арқылы шешіледі.

САЛЫСТЫРМАЛЫ БАҒДАР

Рассел мен Фреге: екі аналитикалық бағдар

БЕРТРАН РАССЕЛ

Логикалық форма

Дескрипцияның жасырын құрылымын ашып, пайымның ақиқат шарттарын талдайды.

құрылым · квантор · шарт

↔

ГОТЛОБ ФРЕГЕ

Sinn және Bedeutung

Мағынаны мән мен референцияның арақатынасы арқылы түсіндіреді.

мән · референция · контекст

Салыстыру өлшемдері: референция, ақиқат шарттары және контекстің рөлі. Бір тілдік дерек екі түрлі түсіндірме бере алады.

ЗЕРТТЕУ БАҒДАРЫН ТАҢДАУ

Формалды талдау мен қолданысқа бағдарланған талдау

Теория таңдау зерттеу сұрағын және дерекке қойылатын талапты өзгертеді.

Өлшем	Формалды-аналитикалық бағыт	Қолданысқа бағдарланған бағыт
Негізгі сұрақ	Өрнектің мағынасы қандай шартпен анықталады?	Айтылым контексте қандай әрекет атқарады?
Дерек	Логикалық форма, референция, ақиқат шарттары	Диалог, сөйлеу жағдаяты, әлеуметтік норма
Шектеу	Контекстің өзгермелілігін толық қамтымауы мүмкін	Жалпылау мен формализация күрделенуі мүмкін

Теория деректі жай сипаттамайды: ол қандай дерек маңызды екенін алдын ала айқындайды.

ТІЛДІК ДЕРЕК

Форма, контекст және интерпретация бір деңгей емес

ФОРМА

«Мен уәде беремін»

Сөйлемнің тілдік өрнегі.

КОНТЕКСТ

Сөйлеу жағдаяты

Сөйлеушінің ниеті мен әлеуметтік жағдай қызметті айқындайды.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ

Әрекет

Уәде беру қызметі контекстте айқындалады.

Докторанттың зерттеу дизайны

01

Әдебиетке шолу жасап, бәсекелес түсіндірмелерді анықтау

02

Негізгі ұғымдарды операцияландыру

03

Мәтін, корпус немесе сұхбат деректерін іріктеу критерийлерін көрсету

04

Деректерді талдап, қарсы мысалдарды қарастыру

05

Қорытындының қолданылу шегін ашық сипаттау

Зерттеудің негізгі өлшемі

Философиялық зерттеуде сандық өлшеу міндетті емес, бірақ логикалық дәйектілік пен ұғымдық айқындық міндетті.

НЕГІЗГІ ҚОРЫТЫНДЫ

Теориялық талдау дерекпен және логикалық аргументпен бірге жүреді

1 · Анықта

Терминдерді дәл анықтау – бастапқы шарт.

2 · Салыстыр

Балама позицияларды әділ салыстыр.

3 · Негізде

Дерек, аргумент және қолданылу шегі арқылы қорытынды жаса.

Ұсынылатын ғылыми әдебиеттер

· Saussure, F. de (1916). Cours de linguistique générale.

· Chomsky, N. (1965). Aspects of the Theory of Syntax.

· Frege, G. (1892). Über Sinn und Bedeutung.

Докторанттарға арналған аналитикалық тапсырмалар

1

«Анықтауыш дескрипция» бойынша екі ғылыми ұстанымды салыстырып, әрқайсысының кемінде бір күшті және бір әлсіз жағын дәлелдеңіз.

2 ·

«Экзистенциалдық міндеттеме» тақырыбы бойынша 500 сөздік сыни эссе жоспарын әзірлеңіз.